

McCann a Healy proti Portugalsku, rozsudek ze dne 20. 9. 2022 - Právo na svobodu projevu a právo na ochranu dobré pověsti v návaznosti na šíření výroků o zapojení rodičů do zmizení jejich dcery

Stěžovatel: McCann a Healy

Žalovaný stát: Portugalsko

Číslo stížnosti: 57195/17

Datum: 20.09.2022

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 2
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: ochrana osobnosti, osoba veřejného zájmu, právo na ochranu pověsti, presumpce nevin, respektování soukromého života, soukromý život, svoboda projevu/sdělovací prostředky

Český právní řád: čl. 10 odst. 1 a 2, čl. 17 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

§ 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 81 a bod 2956 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2023

McCann a Healy proti Portugalsku, rozsudek ze dne 20. 9. 2022

Autorský komentář

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále „Soud“) se týká zejména otázky vztahu mezi právem na svobodu projevu a právem na ochranu soukromého života. V projednávané věci stěžovatelé namítali, že jejich právo na ochranu soukromého života bylo porušeno, když bývalý vyšetřovatel veřejně obhajoval závěr, že dcera stěžovatelů zemřela v důsledku tragické nehody a stěžovatelé ukryli její tělo a zinscenovali její únos. Soud poměřil dotčená práva, a to zejména z pohledu přínosu namítaných výroků k diskusi ve veřejném zájmu, předchozího jednání a stupně veřejné známosti stěžovatelů, předmětu dotčených materiálů a okolností pořízení informací, jakož i obsahu namítaných výroků, jejich důsledků a zvláštních okolností případu. Nadto Soud připomněl, že je potřeba rozlišovat mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy. Neopodstatněnou shledal Soud i námitku porušení presumpce nevin jako součásti práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst.

2 Úmluvy, založenou na nesouhlasu stěžovatelů s tím, jak vnitrostátní Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozsudku zhodnotil význam zastavení trestního stíhání stěžovatelů pro rozhodnutí v občanskoprávní věci ochrany osobnosti.

Z pohledu české úpravy je rozhodnutí zajímavé proto, že poskytuje vodítko pro aplikaci výše uvedených kritérií, které mohou vnitrostátní soudy použít při vyvažování práva na soukromí a svobody projevu. Ústavní soud k podobné problematice již sám judikoval, že je samozřejmě žádoucí, aby v rámci kontroly výkonu veřejné moci byla veřejnost o trestných činnostech informována, nicméně samotný závěr o vině musí být prokázán procesně adekvátním způsobem v trestním řízení. Presumpce nevinoty tedy nezakazuje samotnou diskusi nad trestnou činností, ale ovlivňuje způsob jejího vedení. K samotné vině lze zaujmout ve veřejné diskusi různé názory, ale musí být vždy zřejmé, byť implicitně, že o vině rozhoduje pouze soud (viz rozsudek Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13). Z české judikatury také vyplývá, že je potřeba rozlišovat mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy. Měřítko jejich posouzení jsou mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců takových výroků. Osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s drobnohledem veřejnosti. Uvedené neznamena, že by taková osoba byla ochrany úplně zbavena. Její právo na ochranu osobnosti je ale poměřováno ve vztahu k zájmu na otevřené diskusi o veřejných tématech (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 464/2016).

(Zpracovali JUDr. Robert Waltr a Mgr. Eva Šišková)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovateli jsou rodiče Madeleine McCann, která zmizela z apartmánu v Ocean Club v Portugalsku, ve kterém byla s rodinou ubytována. Zmizení Madeleine stěžovatelé nahlásili dne 3. 5. 2007 v noci jako únos. Vyšetřováním případu byl pověřen G. A. V průběhu vyšetřování byly nalezeny stopy krve v apartmánu stěžovatelů, stejně jako v kufru auta, které si pronajali několik dní po zmizení jejich dcery. V důsledku toho vzniklo podezření, že usmrcení Madeleine způsobili sami stěžovatelé, kteří měli její tělo následně ukryt a nasimulovat únos. Celá kauza byla medializována na úrovni vnitrostátní i mezinárodní. G. A. byl z vyšetřování případu odvolán poté, co učinil kontroverzní tisková prohlášení. O necelý rok později odešel do důchodu. Vyšetřování bylo státním zastupitelstvím nakonec zastaveno s tím, že neexistují důkazy prokazující vinu stěžovatelů.

G. A. dne 24. 7. 2008 vydal knihu s názvem „Maddie: pravda o lži“. V této knize popisoval průběh vyšetřování za pomoci osobních úvah až do doby jeho odvolání. V předmluvě uvedl, že cílem knihy je přispět k odhalení pravdy v případě známém jako „kauza Maddie“. V žádném případě se kniha nesnažila zpochybnit práci vyšetřovatelů nebo zkompromitovat samotné vyšetřování. Na konci G. A. uzavřel, že Maddie zemřela v bytě stěžovatelů a únos byl nasimulován. Smrt mohla být způsobena nešťastnou náhodou, neboť existují indicie o nedbalosti stěžovatelů ve věci péče o děti a jejich bezpečnost. Stěžovatelé se podle G. A. pravděpodobně podíleli na ukrytí těla jejich dcery. V návaznosti na tuto knihu poskytl G. A. rozhovor, ve kterém obhajoval závěry v knize uvedené.

Samotná kniha byla nakonec zfilmována ve stejnojmenném dokumentu. Před jeho odvysíláním bylo uvedeno, že předmětné závěry stěžovatelé odmítají a nadále trvají na tom, že jejich dcera byla unesena. Rovněž bylo upozorněno na rozhodnutí státního zastupitelství ohledně vyšetřování, jakož i zmíněno, že odvysílání dokumentu si neklade za cíl ukázat na viníka, což je v kompetenci soudní moci. Cílem dokumentu byla snaha objasnit kauzu, která je již více než dva roky záhadou.

V návaznosti na uvedené stěžovatelé podali návrh na vydání předběžného opatření, zejména s cílem stažení knihy a dokumentu a zákazu jejich další distribuce. Tomuto návrhu bylo vyhověno, nicméně prvoinstanční rozsudek byl odvolacím soudem zrušen s odůvodněním, že kniha odhaluje názor autora, uvádí skutečnosti uvedené ve vyšetřovacím spise a nepřináší žádné nové prvky. Stěžovatelé

se podle odvolacího soudu nemohli dovolávat porušení práva na respektování soukromého života, neboť oni sami prezentovali případ veřejnosti za účelem nalezení jejich dcery, čímž otevřeli prostor pro kritiku. Mimoto zahájili stěžovatelé občanskoprávní řízení, ve kterém požadovali odškodnění a definitivní zákaz šíření knihy a dokumentu. Vnitrostátní soudy identifikovaly proti sobě stojící zájmy, čili právo na ochranu dobrého jména a pověsti stěžovatelů a právo G. A. na svobodu projevu. Nejvyšší soud nakonec v poslední instanci dospěl k závěru, že nedošlo k porušení práv stěžovatelů. G. A. se snažil, jak v knize uvedl, pouze očistit své jméno a přispět k diskusi ve veřejném zájmu a k řádnému výkonu spravedlnosti. Žádným způsobem proto nelze dovodit, že by jednal ve zlé víře. K namítanému porušení presumpce nevinny Nejvyšší soud uvedl, že v daném případě se jedná o občanskoprávní odpovědnost za zveřejnění úvah o zmizení dítěte. Zamítající rozsudek Nejvyššího soudu nelze vykládat jako konstatování viny stěžovatelů. Nadto všechny namítané skutečnosti již byly zveřejněny a veřejně diskutovány po skončení vyšetřování, takže k porušení mlčenlivosti ze strany G. A. také nedošlo. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že svoboda slova by měla mít přednost před povinností mlčenlivosti.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

67. V předložené stížnosti je vnitrostátním orgánům vytýkáno, že nevyhověly nárokům stěžovatelů, přestože G. A. dle jejich názoru porušil jejich právo na dobrou pověst, dobré jméno, právo k podobě a právo na presumpci nevinny. Jak bylo uvedeno výše (...), tato část stížnosti musí být přezkoumávána z hlediska čl. 8 Úmluvy. V části relevantní pro tento případ zní čl. 8 následovně:

„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života ...“

A. přijatelnosti

1. Použitelnost článku 8 Úmluvy

68. Soud připomíná, že pojem soukromého života je pojem široký a zahrnuje prvky týkající se osoby, jako její jméno, podobu a její fyzickou a duševní integritu (Von Hannover proti Německu, č. 59320/00, rozsudek ze dne 24. 6. 2004, bod 50). Judikatura Soudu připouští, že právo osoby na ochranu její pověsti je jako prvek práva na respektování soukromého života zahrnuto v čl. 8 Úmluvy (rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, bod 83; rozsudek velkého senátu ze dne 16. 6. 2015, Delfi AS proti Estonsku, č. 64569/09, bod 137; rozsudek velkého senátu ze dne 29. 3. 2016, Bédat proti Švýcarsku, č. 56925/08, bod 72; a rozsudek velkého senátu ze dne 27. 6. 2017, Medžlis Islamske Zajednice Brčko a ostatní proti Bosně a Hercegovině, č. 17224/11, bod 76). Soud již rozhodl, že pověst osoby je součástí její osobní identity a duševní integrity, která vyplývá z jejího osobního života, a to i přesto, že je tato osoba předmětem kritiky v diskusi ve veřejném zájmu (rozsudek ze dne 15. 11. 2007, Pfeifer proti Rakousku, č. 12556/03, bod 35; a rozsudek ze dne 18. 5. 2017, Petrie proti Itálii, č. 25322/12, bod 39). Stejně úvahy se vztahují na osobní čest (rozsudek ze dne 4. 10. 2007, Sanchez Cardenas proti Norsku, č. 12148/03, bod 38; rozsudek ze dne 9. 4. 2009, A. proti Norsku, č. 28070/06, bod 64; a rozsudek ze dne 30. 10. 2018, Kaboğlu a Oran proti Turecku, č. 1759/08 a dvě další, bod 65).

69. Aby se však mohlo uvažovat o aplikaci čl. 8 Úmluvy, musí zásah do dobré pověsti dosahovat určité míry závažnosti a musí být proveden takovým způsobem, aby způsobil újmu výkonu práva na soukromý život (Bédat proti Švýcarsku, cit. výše, bod 72; rozsudek velkého senátu ze dne 25. 9. 2018, Denisov proti Ukrajině, č. 76639/11, bod 112; rozsudek ze dne 14. 1. 2020, Beizaras a Levickas proti Litvě, č. 41288/15, bod 117; a rozhodnutí ze dne 4. 2. 2021, De Carvalho Basso proti Portugalsku, č. 73053/14 a 33075/17, bod 43).

70. Soud konstatuje, že namítané výroky formulované G. A. v předmětné knize, dokumentu a rozhovoru se týkají údajného podílu stěžovatelů na ukrytí těla jejich dcery, domněnky, že nasimulovali její únos, a údajného nedbalostního jednání vůči jejich dceři ... Soud má za to, že tato tvrzení jsou dostatečně závažná pro použití čl. 8 Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, Sanchez Cardenas proti Norsku, cit. výše, body 33 a 38; srovnej rozsudek ze dne 20. 9. 2018, Jishkariani proti Gruzii, č. 18925/09, bod 47).

2. Závěr

71. Soud shledává, že námitka ve smyslu čl. 8 Úmluvy není zjevně neopodstatněná ani nepřijatelná z jiného důvodu podle čl. 35 Úmluvy, a proto ji prohlašuje za přijatelnou.

B. K věci samé

1. Tvrzení stran řízení

(...)

2. Posouzení Soudem

a) Obecné principy

78. Ačkoliv je hlavním účelem čl. 8 chránit jednotlivce před svévolnými zásahy veřejných orgánů, neomezuje se pouze na povinnost státu se těchto zásahů zdržet: k tomuto negativnímu závazku se mohou přidat i pozitivní závazky, které jsou neodmyslitelně spjaty s účinnou ochranou soukromého nebo rodinného života. Tyto závazky mohou vyžadovat přijetí opatření zaměřených na respektování soukromého života i ve vztazích mezi jednotlivci [rozsudek velkého senátu ze dne 12. 11. 2013, Söderman proti Švédsku, č. 5786/08, bod 78; a rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Von Hannover proti Německu (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, bod 98]. Odpovědnost státu může vzniknout také v případě, že sporné skutečnosti vyplývají z toho, že stát nezajistil dotčeným osobám výkon práv zakotvených v čl. 8 Úmluvy (rozsudek velkého senátu ze dne 5. 9. 2017, Bărbulescu proti Rumunsku, č. 61496/08, bod 110; a rozsudek ze dne 23. 9. 2010, Schüth proti Německu, č. 1620/03, body 54 a 57). Hranice mezi pozitivním a negativním závazkem státu ve smyslu čl. 8 se nedá přesně vymezit; použitelné zásady jsou nicméně srovnatelné. V obou případech je zejména třeba zohlednit spravedlivou rovnováhu, kterou je třeba nalézt mezi konkurujícími zájmy [Von Hannover proti Německu (č. 2), cit. výše, bod 99].

79. Volba opatření k zajištění souladu s čl. 8 Úmluvy ve vztazích mezi jednotlivci spadá do prostoru pro uvážení smluvních států bez ohledu na to, zda jsou závazky státu pozitivní nebo negativní (*ibidem*, bod 104, včetně citovaných odkazů). Podobně podle čl. 10 Úmluvy disponují smluvní státy prostorem pro uvážení při určování nezbytnosti a rozsahu zásahu do svobody projevu chráněné tímto ustanovením (*ibidem*). Nicméně toto uvážení jde ruku v ruce s evropským přezkumem jak práva, tak rozhodnutí, která jej aplikují, a to i v případě, že je vydává nezávislý soud. Při výkonu kontrolní pravomoci není úkolem Soudu nahradit posouzení vnitrostátních soudů, ale přísluší mu, aby ověřil ve světle celého případu, zda jsou rozhodnutí vydávána při výkonu jejich rozhodovací pravomoci v souladu s ustanoveními Úmluvy, na která se odvolávají (*ibidem*, bod 105, včetně citovaných odkazů).

80. V případech, které vyžadují vyvažování práva na ochranu soukromého života a svobody projevu, se Soud domnívá, že výsledek řízení se nemůže v zásadě lišit podle toho, zda je mu věc předložena na základě čl. 8 Úmluvy osobou, která byla předmětem dané zprávy, nebo na základě čl. 10 nakladatelem, který zprávu zveřejnil. Dotčená práva totiž *a priori* doznávají stejné ochrany, a proto musí být prostor pro uvážení v zásadě stejný v obou případech [rozsudek velkého senátu ze dne

10. 11. 2015, Couderc a Hachette Filipacchi Asscoiés proti Francii, č. 40454/07, bod 91; a Medžlis Islamske Zajednice Brčko a ostatní proti Bosně a Hercegovině, cit. výše, bod 77].

81. Relevantní kritéria pro vyvažování práva na ochranu soukromého života a práva na svobodu projevu jsou následující: příspěvek k diskusi ve veřejném zájmu, pověst dotčené osoby, předmět sdělení, předchozí chování dotčené osoby, obsah, forma a dopad zveřejnění, jakož i okolnosti případu [Von Hannover proti Německu (č. 2), cit. výše, body 108-113; Axel Springer AG proti Německu, cit. výše, body 89-95; a Couderc a Hachette Filipacchi Associés proti Francii, cit. výše, bod 93]. Pokud vnitrostátní orgány provedly předmětné vyvažování v souladu s uvedenými kritérii, musí existovat závažné důvody, aby Soud nahradil hodnocení vnitrostátních soudů svým názorem (rozsudek ze dne 18. 1. 2011, MGN Limited proti Spojenému království, č. 39401/04, body 150 a 155; a rozsudek velkého senátu ze dne 12. 9. 2011, Palomo Sánchez a ostatní proti Španělsku, č. 28955/06, 28957/06, 28959/06 a 28964/06, bod 57).

82. Závěrem Soud připomíná, že při posuzování oprávněnosti namítaného výroku je potřeba rozlišovat mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy. Zatímco pravdivost skutkových tvrzení lze prokázat, u hodnotových soudů se prokázat nedá. Požadavek, aby byla prokázána správnost hodnotových soudů, je neproveditelný a ohrožuje samotnou svobodu názoru, která je základním prvkem práva zaručeného čl. 10. Nicméně i v případě, že se jedná o hodnotový soud, musí být takový výrok založen na dostatečném skutkovém základě. V opačném případě by byl nepřiměřený (rozsudek ze dne 4. 10. 2016, Do Carmo de Portugal e Castro Câmara proti Portugalsku, č. 53139/11, bod 31; a rozsudek ze dne 7. 11. 2017, Egill Einarsson proti Islandu, č. 24703/15, bod 40).

b) Použití uvedených zásad na projednávaný případ

83. V projednávané věci stěžovatelé namítají, že vnitrostátní soudy nedostály svým pozitivním závazkům vyplývajícím z práva na presumpci nevinoty a práva na ochranu dobré pověsti ... Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy správně identifikovaly dotčené zájmy, a to na jedné straně svobodu projevu a svobodu názoru G. A. a na straně druhé právo na ochranu dobré pověsti, které souvisí s právem stěžovatelů na presumpci nevinoty, a že daly přednost prvně jmenovaným před druhým jmenovaným. Poznamenaly také, že tato práva si zasluhují stejnou ochranu a že za daných okolností je nutné je vyvážit ...

84. Vystává tedy otázka, zda vnitrostátní soudy provedly vyvážení dotčených práv v souladu s kritérii stanovenými judikaturou Soudu (viz bod 81 výše). Pro účely projednávaného případu přezkoumá Soud přínos namítaných výroků k diskusi ve veřejném zájmu, předchozí jednání a stupeň veřejné známosti stěžovatelů, předmět knihy, dokumentu a rozhovoru a okolnosti pořízení sporných informací, jakož i obsah namítaných výroků, jejich důsledky a zvláštní okolnosti věci.

i. Příspěvek namítaných výroků k diskusi ve veřejném zájmu

85. Pokud jde o existenci otázky veřejného zájmu, Soud podotýká, že vnitrostátní soudy zjistily, že trestní řízení zahájené v souvislosti se zmizením dcery stěžovatelů vzbudilo značnou pozornost médií na vnitrostátní i mezinárodní úrovni a bylo předmětem četných debat ... Ve svém rozsudku ze dne 31. 1. 2017 Nejvyšší soud s odkazem na judikaturu Soudu dospěl k závěru, že věc představuje otázku veřejného zájmu ... Vláda s touto analýzou souhlasí ... Podle Soudu skutečně není pochyb o tom, že kniha, její adaptace do podoby dokumentu a rozhovor, který G. A. poskytl deníku Correio da Manhã, se týkaly diskuse ve veřejném zájmu. Rozsáhlé mediální pokrytí případu jasně svědčí o zájmu, který vzbudil na úrovni vnitrostátní i mezinárodní. Soud v této věci připomíná, že veřejnost má legitimní zájem na tom se o trestních řízeních dozvědět a sama se o ně zajímat (rozsudek velkého senátu ze dne 23. 4. 2015, Morice proti Francii, č. 29369/10, bod 152; a Bédat proti Švýcarsku, cit. výše, bod 63). Ustanovení čl. 10 odst. 2 Úmluvy navíc neponechává prostor pro omezení svobody projevu ve

vztahu k otázkám veřejného zájmu, čímž omezuje prostor pro volné uvážení států v této oblasti (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek velkého senátu ze dne 27. 6. 2017, Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy proti Finsku, č. 931/13, bod 167). Soud má za to, že o takový případ se jedná i v předmětném sporu (srovnej *Morice* proti Francii, cit. výše, bod 153; a rozsudek ze dne 3. 12. 2015, *Prompt* proti Francii, č. 30936/12, bod 43).

ii. Předchozí jednání a stupeň veřejné známosti stěžovatelů

86. Pokud jde o chování stěžovatelů před vydáním knihy a šířením ostatních sporných materiálů, Soud poznamenává, že vnitrostátní soudy vzaly za prokázané, že stěžovatelé informovali tisk o zmizení své dcery a že využívali komunikační agentury a najali tiskové mluvčí ... Ve svém rozsudku ze dne 14. 4. 2016 odvolací soud v Lisabonu dospěl k závěru, že se stěžovatelé médiím dobrovolně vystavili ... Nejvyšší soud zase ve svém rozsudku ze dne 31. 1. 2017 uzavřel, že se stěžovatelé stali veřejně známými osobnostmi, a proto měli projevovat větší míru tolerance ve vztahu k veřejné kontrole jejich osoby ... Vláda s touto analýzou souhlasí ...

87. Soud připomíná, že ačkoli jsou hranice přípustné kritiky širší ve vztahu k jakékoli osobě, která je součástí veřejné sféry, ať už na základě jednání nebo postavení (*Couderc a Hachette Filipacchi Associés* proti Francii, cit. výše, bod 122), může mít tato osoba, byť veřejně známá, za určitých okolností „legitimní očekávání“, že její soukromý život bude chráněn a respektován [*Standard Verglas GmbH* proti Rakousku (č. 2), č. 21277/05, rozsudek ze dne 4. 6. 2009, bod 53; a *Von Hannover* proti Německu (č. 2), cit. výše, bod 97].

88. Soud chápe, že stěžovatelé oslovovali média, aby využili všech možných prostředků k nalezení jejich dcery. Nicméně, i když nebyli stěžovatelé před událostmi veřejnosti známi, jejich vystavování médiím nakonec vedlo k tomu, že se známými stali a vstoupili do veřejné sféry. V důsledku toho se vědomě a nevyhnutelně vystavili pečlivé kontrole jejich jednání a chování (*Axel Springer AG* proti Německu, cit. výše, bod 54; a srovnej rozsudek ze dne 29. 10. 2013, *Ristamäki a Korvola* proti Finsku, č. 66456/09, bod 53; rozsudek ze dne 29. 4. 2014, *Salumäki* proti Finsku, č. 23605/09, bod 55; a rozsudek ze dne 28. 6. 2018, *M. L. a W. W.* proti Německu, č. 60798/10 a 65599/10, bod 106). Soud v tomto směru připomíná, že pouhá skutečnost předchozí spolupráce s tiskem není způsobila zbavit osobu veškeré ochrany dle tohoto článku (rozsudek ze dne 16. 4. 2009, *Egeland a Hanseid* proti Norsku, č. 34438/04, bod 62). Bude tedy zapotřebí určit, zda byly za okolností daného případu překročeny meze přípustné kritiky.

iii. Předmět knihy, dokumentu a rozhovoru a okolnosti pořízení informací

89. Soud připomíná, že v projednávaném případě je ústředním prvkem sporu kniha „*Maddie: pravda o lži*“, jejímž autorem je G. A. a jež byla vydána 24. 7. 2008 ... Dokument, který byl odvysílán na TVI ve dnech 13. 4. a 12. 5. 2009 a následně uveden na trh, je ve skutečnosti její adaptací ... Rozhovor v deníku *Correio da Manhã* zveřejněný dne 24. 7. 2008, tedy v den uvedení knihy na trh, byl součástí snahy o její propagaci ... Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy zjistily, že kniha byla přeložena do několika jazyků ... Není tedy pochyb o tom, že kniha byla široce rozšířena.

90. Soud podotýká, že sporné materiály se týkaly trestního vyšetřování, které G. A. vedl ve věci zmizení *Madeleine McCann* až do svého odvolání ... V rozsudku ze dne 31. 1. 2017 Nejvyšší soud konstatoval, že namítané výroky uvedené G. A. nebyly nové, neboť již byly obsaženy ve vyšetřovacím trestním spise, který byl médiím zpřístupněn ... Dále poznamenal, že právě na základě těchto informací byli stěžovatelé obviněni, což bylo předmětem četných diskusí. Podle názoru Soudu se zdá, že v daném případě není pochyb o tom, že informace obsažené v knize, dokumentu a rozhovoru pocházejí ze spisu o trestním vyšetřování, který byl veřejný.

iv. Obsah namítaných výroků a jejich důsledky

91. Pokud jde o obsah knihy, dokumentu a rozhovoru, stěžovatelé především odmítají tvrzení, že na jednu stranu ukryli tělo své dcery, která zemřela v důsledku nešťastné nehody, a na druhou stranu, že nasimulovali její únos. Vyjádřili politování nad tím, že se takové pomluvy objevily v době, kdy byli podle jejich názoru zbaveni podezření zastavením trestního stíhání ...

92. Soud již dříve uvedl, že namítané výroky byly o to závažnější, že je nepronesl novinář nebo jiná soukromá osoba, ale policista G. A., který vedl vyšetřování až do svého odvolání dne 2. 10. 2007 ... Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy s odkazem na judikaturu Soudu nicméně dospěly k závěru, že namítané výroky odrážely osobní názor G. A. na věc a že přispívaly k diskusi ve veřejném zájmu ... Konkrétněji se pak Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 31. 1. 2017 přiklonil k tomu, že by tyto výroky měly být považovány za hodnotové soudy založené na skutkových okolnostech, které byly obsaženy ve vyšetřovacím spise do 2. 10. 2007, kdy byl G. A. z vyšetřování odvolán ... Navíc podle Nejvyššího soudu kniha nenasvědčovala úmyslu G. A. stěžovatele očernit ..., a to s ohledem na účel, který G. A. dle svých tvrzení v předmluvě knihy sledoval ...

93. Ve vztahu k okolnostem případu je Soud rovněž toho názoru, že namítané výroky představovaly hodnotové soudy založené na dostatečném skutkovém základě (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 22. 2. 2007, Falter Zeitschriften GmbH proti Rakousku, č. 26606/04, bod 23). Závěr obhajovaný G. A. je totiž založen na důkazech, které byly shromážděny v průběhu vyšetřování a které byly zpřístupněny veřejnosti ... Sporná teorie byla navíc zvažována v průběhu trestního vyšetřování, a dokonce vedla k obvinění stěžovatelů dne 7. 9. 2007 ...

94. Soud mimo jiné poznamenává, že trestní věc vzbudila zájem vnitrostátní i mezinárodní veřejnosti a vyvolala mnoho debat a diskusí ... Jak uvedl odvolací soud v Lisabonu a Nejvyšší soud, namítané výroky byly nepochybně součástí diskuse ve veřejném zájmu a závěr obhajovaný G. A. byl jedním z názorů mezi dalšími ...

95. Soud podotýká, že trestní stíhání bylo státním zástupcem zastaveno dne 21. 7. 2008 ... V této souvislosti Soud poznamenává, že pokud by byla kniha zveřejněna před rozhodnutím státního zástupce o zastavení stíhání, mohly by namítané výroky ohrozit presumpci neviny stěžovatelů, jak ji zaručuje čl. 6 odst. 2 Úmluvy tím, že by předjímaly hodnocení skutkových okolností vyšetřujícím orgánem (v této souvislosti viz rozsudek ze dne 10. 2. 1995, *Allenet de Ribemont* proti Francii, č. 15175/89, bod 41; a rozsudek ze dne 23. 10. 2008, *Khoujine a ostatní* proti Rusku, č. 13470/02, bod 96). Vzhledem k tomu, že namítané výroky byly učiněny po zastavení řízení, je v sázce dobrá pověst stěžovatelů zaručená čl. 8 Úmluvy a způsob, jakým jsou stěžovatelé vnímáni veřejností (viz rozsudek velkého senátu ze dne 28. 6. 2018, *G.I.E.M. S.R.L. a ostatní* proti Itálii, č. 1828/06 a 2 další, rozsudek velkého senátu ze dne 28. 6. 2018, bod 314; *Istrate* proti Rumunsku, č. 44546/13, rozsudek ze dne 13. 4. 2021, bod 58 a odkazy v něm uvedené a, *mutatis mutandis*, *Marinoni* proti Itálii, č. 27801/12, rozsudek ze dne 18. 11. 2021, bod 32). V sázce je rovněž důvěra veřejnosti ve fungování soudního systému (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 26. 4. 1995, *Prager a Oberschlick* proti Rakousku, č. 15974/90, bod 34).

96. V projednávaném případě se však Soud domnívá, že i kdybychom připustili, že došlo k poškození dobré pověsti stěžovatelů, nebylo by to kvůli teorii, kterou G. A. obhajoval, ale kvůli podezřením, která proti nim byla vznesena a která vedla k jejich obvinění a byla předmětem rozsáhlé medializace, stejně jako četných debat. Stručně řečeno, jednalo se o informace, s nimiž byla veřejnost plně seznámena, a to ještě předtím, než byl vyšetřovací spis zpřístupněn médiím a než byla vydána předmětná kniha ... Pokud jde o zlou víru G. A., kterou stěžovatelé namítají ... Soud poznamenává, že kniha byla vydána tři dny po zastavení stíhání ... což naznačuje, že byla sepsána a vytištěna v době, kdy vyšetřování ještě probíhalo ... Soud se domnívá, že G. A., který se rozhodl dát knihu do prodeje

tři dny po rozhodnutí o zastavení stíhání, mohl z opatrnosti přidat poznámku upozorňující čtenáře na výsledek řízení. Absence takové poznámky však nemůže sama o sobě prokázat zlou víru G. A. Soud navíc podotýká, že natočený dokument na zastavení řízení odkazuje ...

97. Konečně Soud zmiňuje, že stěžovatelé pokračovali ve své mediální činnosti i po vydání knihy. Zejména natočili dokument o zmizení jejich dcery a nadále poskytovali rozhovory médiím na mezinárodní úrovni ... Ačkoli má Soud pochopení pro to, že vydání knihy u stěžovatelů nepochybně vyvolalo hněv, úzkost a utrpení ... nezdá se, že by kniha nebo odvysílání dokumentu měly nějak závažný dopad na jejich sociální vztahy nebo na jejich pokračující legitimní pátrání po dceři.

v. Zvláštní okolnosti případu

98. Pokud jde o zvláštní okolnosti projednávaného případu, Soud podotýká, že autorem namítaných výroků je právě policista, který vedl vyšetřování zmizení dcery stěžovatelů až do 2. 10. 2007 ... S ohledem na tuto skutečnost vnitrostátní soudy zvažovaly, zda G. A. nepochybil při plnění svých pracovních povinností. Zatímco prvoinstanční soud v Lisabonu rozhodl, že G. A. porušil svou povinnost mlčenlivosti a profesního tajemství, které ho zavazovaly, i když byl v době událostí v důchodu ... odvolací soud v Lisabonu a Nejvyšší soud se s tímto neztotožnily ... Při rozhodování se opřely o skutečnost, že namítané výroky již byly rozsáhle zveřejněny a komentovány.

99. S touto analýzou může Soud souhlasit. Je pravda, že namítané výroky vycházely z rozsáhlé znalosti spisu G. A., kterou nabyl v rámci výkonu jeho funkce. Není však pochyb o tom, že dané informace již byly veřejnosti známy vzhledem k rozsáhlému mediálnímu pokrytí případu ... a skutečnosti, že vyšetřovací spis byl médiím po skončení vyšetřování zpřístupněn ... Soud je proto toho názoru, že namítané výroky jsou pouze vyjádřením názoru G. A. o případu, který již byl široce mediálně diskutován. Navíc se nezdá, že by byl G. A. motivován nějakou osobní nevraživostí vůči stěžovatelům (viz rozsudek velkého senátu ze dne 12. 2. 2008, Guja proti Moldavsku, č. 14277/04, bod 77; ...).

100. S ohledem na zvláštní okolnosti případu Soud souhlasí s názorem vlády ..., pokud jde o odrazující účinek, který by odsouzení v uvedené věci mělo na svobodu projevu ve věcech veřejného zájmu (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 26. 2. 2009, Koudechkina proti Rusku, č. 29492/05, bod 99).

vi. Závěr

101. S ohledem na výše uvedené má Soud za to, že Nejvyšší soud jako soud poslední instance pečlivě vyhodnotil rovnováhu, kterou je potřeba nalézt mezi právem na respektování soukromého života stěžovatelů a právem na svobodu projevu G. A., přičemž je posoudil ve světle kritérií vyplývajících z vlastní judikatury a dostatečně odkázal na judikaturu Soudu ... S přihlédnutím k prostoru pro uvážení, který mají vnitrostátní orgány v projednávaném případě, Soud neshledává žádný závažný důvod pro odchýlení se od názoru Nejvyššího soudu. Nezdá se tedy, že by vnitrostátní orgány nesplnily svůj pozitivní závazek chránit právo na ochranu soukromého života stěžovatelů ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

102. K porušení čl. 8 Úmluvy tedy nedošlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 Odst. 2 ÚMLUVY NA ZÁKLADĚ ARGUMENTACE PŘEDLOŽENÉ NEJVYŠŠÍM SOUDEM

103. Stěžovatelé tvrdili, že odůvodnění rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. a 21. 3. 2017 v občanskoprávním řízení ... porušilo jejich právo na presumpci neviny. Jak bylo uvedeno výše ..., Soud považuje za vhodné přezkoumat tuto námitku pouze z hlediska čl. 6 odst. 2 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

A. Tvzení stran řízení

(...)

B. Posouzení Soudem

1. Obecné principy

106. Soud připomíná, že presumpce nevinny zakotvená v čl. 6 odst. 2 Úmluvy je jedním z dílčích prvků spravedlivého trestního řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1. K porušení presumpce nevinny dochází, pokud je z veřejného prohlášení o obviněném patrné přesvědčení o jeho vině, ačkoli jeho vina nebyla pravomocně prokázána. I když chybí formální závěr, postačuje, aby existoval odůvodněný náznak, že soudce dotyčnou osobu za vinnou považuje (Allenet de Ribemont proti Francii, cit. výše, bod 35; a rozhodnutí ze dne 24. 1. 2006, Marchiani proti Francii, č. 30392/03).

107. Vzhledem k nezbytnosti zajistit, aby právo zaručené čl. 6 odst. 2 bylo konkrétní a účinné, má však presumpce nevinny ještě jedno pojetí. Jejím obecným cílem je v souvislosti s tímto pojetím zabránit tomu, aby s osobami, které byly zproštěny obžaloby, nebo v jejich případě bylo upuštěno od stíhání, bylo ze strany úředních osob nebo orgánů veřejné moci zacházeno tak, jako by byly skutečně vinné z trestného činu, pro který byly stíhány. Je pravda, že v takových situacích již presumpce nevinny zabránila – prostřednictvím uplatnění různých požadavků vlastních procesní záruce, kterou v průběhu řízení nabízí – vydání nespravedlivého odsuzujícího rozsudku v trestním řízení. Nicméně bez ochrany, která by zajistila, že osvobozující rozsudek nebo rozhodnutí o zastavení řízení budou respektovány v jakémkoli dalším řízení, by hrozilo, že se záruky spravedlivého procesu stanovené v čl. 6 odst. 2 stanou teoretickými a iluzorními (... , G.I.E.M. S.R.L. a ostatní proti Itálii, cit. výše, bod 314).

108. Kdykoli vyvstane otázka použitelnosti čl. 6 odst. 2 v rámci následného řízení, musí stěžovatel prokázat existenci souvislosti – jako je souvislost výše uvedená – mezi ukončeným trestním řízením a následnou žalobou. Taková souvislost může existovat například tehdy, když následná žaloba vyžaduje zohlednění výsledku trestního řízení, a zejména pokud zavazuje příslušný soud, aby přezkoumal trestní rozhodnutí, zabýval se rozbořem nebo hodnocením důkazů obsažených v trestním spise, posoudil účast stěžovatele na některé nebo všech událostech, které vedly k obvinění, nebo aby se vyjádřil k okolnostem, které nadále naznačují možnou vinu stěžovatele (...).

2. Použití uvedených zásad na projednávaný případ

109. Soud poznamenává, že občanskoprávní řízení v projednávané věci se týkalo dvou návrhů stěžovatelů. V prvním z nich požadovali náhrady škody za údajné porušení dobré pověsti a práva na presumpci nevinny, které podle názoru stěžovatelů vyplývalo z výroků, které o nich G. A. pronesl. Druhým se domáhali zákazu prodeje předmětné knihy a dokumentu ... Řízení tedy nebylo vedeno o „trestním obvinění“ stěžovatelů. Zbývá posoudit, zda souviselo s trestním řízením zahájeným po zmizení jejich dcery takovým způsobem, aby spadalo do působnosti čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

110. Soud podotýká, že civilní soudy, před kterými byla věc projednávána, nebyly v daném případě povolány k tomu, aby posoudily obsah rozhodnutí o zastavení řízení ze dne 21. 7. 2008 (srovnej rozhodnutí ze dne 5. 7. 2005, O. L. proti Finsku, č. 61110/00; a rozhodnutí ze dne 25. 6. 2019, Martínez Aguirre a ostatní proti Španělsku, č. 75529/16 a 79503/16, body 46-48). Pokud tak Nejvyšší soud učinil při rozhodování v posledním stupni ..., zdá se, že to v tomto případě bylo v reakci na námitky vznesené stěžovateli v kasační stížnosti, v níž uvedli, že rozhodnutím byli shledáni

nevinými (... , srovnej rozsudek ze dne 17. 1. 2001, Daktaras proti Litvě, č. 42095/98, bod 44). Soud rovněž poznamenává, že Nejvyšší soud neprovedl hodnocení důkazů, které byly součástí trestního vyšetřování (srovnej rozhodnutí ze dne 13. 12. 2016, Kaiser proti Rakousku, č. 15706/08, bod 51), a že při svém rozhodování vycházel pouze z odůvodnění zastavení řízení. Ve svých rozsudcích z 31. 1. 2017 a 27. 3. 2017 pak konstatoval, že k zastavení řízení proti stěžovatelům nedošlo v důsledku zjištění nevin, ale pro nedostatek rozhodujících důkazů podle čl. 277 odst. 2 trestního řádu ..., a že za takových okolností může být trestní řízení kdykoli znovu zahájeno, pokud budou shromážděny rozhodující důkazy (... , viz také zásady uvedené v bodě 44 rozsudku Bikas proti Německu (rozsudek ze dne 25. 1. 2018, č. 76607/13).

111. Kromě toho i za předpokladu, že by se čl. 6 odst. 2 Úmluvy vztahoval na předmětné občanskoprávní řízení, nemůže Soud dospět k závěru, že by Nejvyšší soud ve svých rozsudcích z 31. 1. 2017 a 27. 3. 2017 učinil jakékoliv náznaky implikující, že stěžovatelé nesou podíl viny na zmizení jejich dcery (... , srovnej rozhodnutí ze dne 8. 1. 2019, O'Neill proti Spojenému království, č. 14541/15, body 37-39).

112. S ohledem na tato zjištění Soud dospěl k závěru, že námitka podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy týkající se odůvodnění rozsudků Nejvyššího soudu je zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a jako taková je nepřijatelná. Proto musí být zamítnuta podle čl. 35 odst. 3 a 4 Úmluvy.

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou, pokud jde o namítané porušení čl. 8 Úmluvy a ve zbytku za nepřijatelnou;

2. *rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(...)

(zpracovala Mgr. Eva Šišková)